

Л.В. Красіна-Филь

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА СТАНОВЛЕННЯ К.Є. ГРЕБЕННІКА ЯК ВОЄНАЧАЛЬНИКА

На основі документів, які зберігаються в фондах Центрального музею Державної прикордонної служби України відтворено та доповнено раніше маловідомі факти з життя начальника оперативної групи Прикордонних військ КДБ при Раді Міністрів УРСР Героя Радянського Союзу генерал-лейтенанта К.Є. Гребенніка.

Ключові слова: К.Є Гребеннік, ОДПУ, НКВС, РСЧА, прикордонний загін, прикордонна застава.

Відомо, що особисті справи військових діячів та воєначальників радянської доби знаходяться і нині під грифом «Цілком таємно». Це було природнім для тоталітарної держави, якою без сумніву був Радянський Союз. На превеликий жаль, особисті справи військових діячів та воєначальників і нині в більшості своїй є недоступними для дослідників. Перш за все це пояснюється тим, що місцем збереження цих справ є архівні установи правонаступниці СРСР — Російської Федерації, яка не поспішає оприлюднювати нових документів, пов'язаних з діяльністю того чи іншого воєначальника. А якщо це й стається, то носить вибірковий характер. Особливо це стосується колишніх працівників, так званих, виконавчо-адміністративних відомств, якими були без сумніву ДПУ, ОДПУ, НКВС, МДБ та КДБ. Особиста справа Героя Радянського Союзу генерал-лейтенанта К.Є. Гребенніка, який належав до вищої номенклатури Ради Міністрів СРСР не виняток. Однак архівна справа колишнього очільника Червонопрапорного Західного прикордонного округу, копія якої зберігаються в фондах Центрального музею Державної прикордонної служби України не тільки доповнює деякі автобіографічні деталі К.Є. Гребенніка, але проливає світло на замовчувані раніше факти з життя воєначальника.

Серед робіт, які були присвячені життю та діяльності К.Є. Гребенніка варто відзначити його ж таки автобіографічну книгу «Хасанський щоденник», довідкові матеріали розміщені в різних енциклопедичних виданнях та публікаціях, в засобах масової інформації. Спроб більш

грунтового дослідження життя та діяльності К.Є. Гребенніка на вітчизняній історичній ниві помічено не було.

Метою даної статті є спроба узагальнити та реконструювати життєвий період К.Є. Гребенніка з 1900 по 1939 рр.

Кузьма Євдокимович Гребеннік народився 18 лютого 1900 г. року в селищі Брянський рудник Слав'яносербського повіту Катеринославської губернії (нині м. Брянка г. Брянка Луганської області) в родині шахтаря. Батько — Гребеннік Євдоким Захарович, 1873 р. народження, уродженець селища Кременна Старобільського повіту Катеринославської губернії). Мати воєначальника — Гребеннік Марія Григорівна, 1878 р. народження, уродженка Смоленської області [1, с.2]. Варто відзначити, що офіційним місцем народження К.Є. Гребенніка позначено місто Брянка Луганської області [2, с.106]. В службовій анкеті воєначальник конкретизує місце свого народження і відповідно вказує, що народився він на шахті №6 в селищі Брянський рудник Кадіївського району, (нині це місто Брянка обласного підпорядкування). [1, с.1]. Після закінчення двокласного училища, як свідчить запис в особистому листку обліку кадрів прикордонника він працював чорно робочим шахтарем-вагонником заводу «Пролетар» того ж таки Кадіївського району, а також змінником в шахті Лисичанського району, завод «Руско-Красін-Жовтень». У своїй автобіографії К.Є. Гребеннік вказує, що він працював кононом, вагонником, саночником на різних шахтах. [3, с.1]. У своєму нарисі про генерала Гребенніка В.Є. Чабаненко «Кордон на все життя» в дусі того часу пише: «Кузьмі Гребенніку не було ще й десяти років, коли він, затиснувши в рученятах вузлик з їдою, вперше прийшов на шахту. У хлопчини з потомственої шахтарської родини другого шляху не було. Поставив господарський прикажчик на сортування вугілля. Працював він на поверхні, але десятигодинне вилування породи на стрічці транспортера, що постійно рухається так виснажувало кволий організм хлопчини, що іноді він засинав прямо на робочому місці. В «нагороду» від майстра — штраф. У кращому випадку — запотиличник. А зарплата — тридцять копійок в день. Але для родини і це була допомога, так, як батько в той час отримав тяжку травму в шахті і не працював». [2, с.107, 108]. А ось як описує цей період свого життя свого життя сам К.Є. Гребеннік: «Після важкої травми батька в шахті, не маючи засобів до існування (в родині був старшим) у віці 10 років поступив на роботу шахти парком в якості працівника хлопчика на вугільне сортування з очищення вугілля від породи і колчедану» [3, с.1].

З приводу тієї «мізерної зарплати, яку отримував юний Гребеннік, то тут також варто зауважити, що в 1910 р. фунт (409 гр.) житнього

хліба в середньому коштував 5 коп., фунт яловичини, відповідно 12-20 коп., пуд (16 кг.) солі — 7 коп., а пуд пшеничного борошна — 1 крб. 65 коп., пуд меду — 8 крб. В ту пору працівник міг справити собі хроботи чоботи за 2 крб., а кирзові — за 1 крб.

З часом К.Є. Гребеннік стає конононом, а згодом і шахтарем. Згідно автобіографії на шахті він працював до 1919 р. А далі була Громадянська війна. Участь в якій він описує так: «Наприкінці 1919 р. під час жорстокої боротьби з Денікіним разом з іншими товаришами вступив до робітничого загону шахтарів, і приймав участь в боротьбі проти білого козацтва, яке насідало на південному фронті. З цього часу починається моє бойове життя в рядах Червоної Армії». [3, с.1].

З квітня 1920 р. К.Є. Гребеннік зарахований на посаду інформатора полку. Службу проходив спочатку в 445-му Краснопресненському, а потім в 456-му Рогожсько-Семенівському полках РСЧА 51-ї Перекопської дивізії. 7 вересня цього ж таки року стає членом ВКП (б). Був учасником штурму Перекопу. 12 липня 1922 р. був зарахований секретарем військкома спочатку 2-го, а потім 16-го окремого прикордонних батальйонів ДПУ. Про цей період свого життя сам К.Є. Гребеннік написав так: «У 1922 році з частин 51 дивізії був переведений до 3-ї прикордонної дивізії. С цього часу розпочинається моя прикордонна служба...» [3, с.1].

23 грудня 1923 р. К.Є. Гребеннік за порадою комісара 16-го Окремого батальйону ДПУ Михайла Власова стає слухачем Вищої прикордонної школи ОДПУ, яка знаходилась в Москві. Після закінчення навчання, К.Є. Гребеннік 23 вересня 1924 р. отримує призначення на посаду начальника 25-го Тираспольського прикордонного загону військ ОДПУ.

У фондах ЦМ ДПСУ зберігається оригінал статті К.Є. Гребенніка, де він пише: «... Пригадую свій перший прикордонний наряд в ролі начальника застави. Я з трьохлінійкою, двоє бійців з кулеметом. Ділянка для охорони — декілька кілометрів. Темна осіння ніч, сіється нудний дощ. Неприємна погода. А забезпечити недоторканість рубежу все одно треба. Зовсім промокли ноги в дірявих чоботах, холодно в одній старенькій гімнастерці. Скільки часу минуло? Невідомо. А сирником чиркнути не можна. Раптом... Скоріше відчув, а ніж почув, що хтось йде. «Лягай!» — подав команду червоноармійцям. Ми плюхнулись в калюжу. А невідомі все ближче і ближче. «Стій! Хто йде?» У відповідь постріли. Десь неподалік розірвалась граната. «Вогонь!» — віддав наказ бійцям, і посипав свинець, сіючи паніку і смерть серед тих, хто перейшов кордон з підлими намірами. А вранці підраховували трупи: більше десяти. І так майже кожної ночі». [4, с.1,2]. Рядки атестації да-

товані 1924 р. засвідчують, що новоспечений начальник застави «політично підготовлений добре. Морально стійкий. Енергійний і рішучий. Дисциплінований сам, вимагає дисципліни з підлеглих. До службових обов'язків ставиться сумлінно. Має бажання навчатися. Достойний висування на посаду інструктора комендатури» [5].

За два роки він займає посаду начальника маневрової групи 25-го Тираспольського прикордонного загону. Складна обстановка на новоствореному кордоні вимагала неабиякого напруження від молодого командира. Зрідка яка ніч минала спокійно. Затримання і перестрілки на кордоні були явищем повсякденним. Однак К.Є. Гребеннік в цих умовах виявив свою рішучість, сміливість та організаторські якості. Не випадково в жовтні 1928 р. його було призначено помічником командира Одеського навчального прикордонного батальйону ОДПУ, а з листопада 1929 рр. він — помічник начальника зі стройової частини 21-го Ямпільського прикордонного загону військ ОДПУ Української РСР. На новій посаді К.Є. Гребеннік працює багато і сумлінно, часто забуваючи про відпочинок. Ось як згадує про той період життя син прикордонника, нині генерал-майор у відставці В.К. Гребеннік: «На службу в штаб батько завжди йшов дуже рано, додому повертався запізно. На нагадування мами про відпочинок відповідав по-війському лаконічно: «Служба — є служба». [6].

Не випадково рішучого, енергійного та старанного командира помітило начальство і в листопаді 1931 р. його було призначено командиром і військовим комісаром 5-го Мотомеханізованого полку окремої мотомеханізованої ордену Леніна дивізії особливого призначення військ ОДПУ/НКВС ім. Ф.Е. Дзержинського.

На новій посаді прикордонник продовжує багато працювати і самоудосконалюватися, про що свідчить виписка з атестації: «Політично розвинутий. Морально стійкий. З покладеними обов'язками справляється. В обстановці орієнтується швидко і рішення приймає правильні. Штабну роботу знає. Методикою проведення занять володіє добре. Багато працює над підвищенням свого політичного і військового рівня. Чутливий до підлеглих. Авторитетний.» [5].

Тому не випадково в службовій К.Є. Гребенніка з'являється два записи про нагородження. Спочатку в 1931 р. на ознаменування 10-ї річниці прикордонної охорони він був нагороджений іменним пістолетом системи «Маузер». А в 1934 р. — значком почесного працівника НКВС с формулюванням «За безпощадну боротьбу з контрреволюцією» [7, с.1].

15 січня 1935 р. К.Є. Гребенніка було призначено на посаду слухача Академічних курсів удосконалення при Військовій Академії Меха-

нізації імені тов. Сталіна [6, с.1]. 8 липня 1935 р. після закінчення навчання він повертається на посаду командира-військкома полку дивізії особливого призначення.

22 вересня 1935 р. згідно постанови РНК № 2590 були введені персональні військові звання начальницького складу РСЧА. Після відповідної атестації К.Є. Гребенніку у квітні 1936 р. було присвоєно звання полковника. А 23 листопада 1937 р. він отримав призначення на посаду начальника 59-го Посьєтського прикордонного загону військ НКВС Управління прикордонних військ НКВС Приморського округу. За спогадами його сина В.К. Гребенніка, в той час над його батька, як і над багатьма радянськими воєначальниками різного рангу, почали згущатися хмари, тому він сам попросив про призначення його на Далекий Схід [8].

Влітку 1938 р. на далекосхідному кордоні склалася досить складна обстановка, яка прогнозовано переросла в прикордонний конфлікт. Відбулася серія збройних протистоянь між Японською імператорською армією і РСЧА. Об'єктом конфлікту стала територія біля озера Хасан і річки Туманна біля сопки Чжангу. В Японії ці події отримали назву «інцидент біля висоти Чжангуфен».

12 липня 1938 р. прикордонними військами для встановлення спостережного пункту була захоплена сопка Чжангу, яка перебувала по той бік кордону держави Маньчжоу-Го, яка перебувала у військовому союзі з Японією. 14 липня уряд цієї країни заявив рішучий протест з приводу порушення кордону. А вже наступного дня в Москві японський посол в СРСР Сігеміцу Мамору зажадав в ноті протесту до уряду Радянського Союзу виведення всіх військ зі спірної території.

Ось як прокоментував події на радянсько-маньчжоуговському кордоні син К.Є. Гребенніка: «пізніше батько (К.Є. Гребеннік - прим. авт.) йому розповідав, що Блюхер вважав, що в розпалюванні конфлікту між нашими і японцями винні радянські прикордонники. Прислав комісію, яка встановила, що прикордонні стовпи переставлені на три метри вперед, в сторону окупованої японцями Маньчжурії» [8].

Варто зазначити, що озеро Хасан і висоти довкола його мали неабияке оперативно-тактичне значення. Адже саме тут сходились кордони трьох суміжних держав: Кореї, Маньчжоу-Го і Радянського Союзу. Окрім того ці висоти дозволяли контролювати проходження суден затокою Посьєта і бухтою Тихою. Тракткування сучасної російської версії конфлікту біля озера Хасан без, так скажімо ідеологічних нашарувань, звучить приблизно так. Захоплення висот довкола озера Хасан дозволив би японцям замкнути залізобетонний «пасок» Хунчунського

укріпленого району і контролювати всі пересування радянських військ на східному березі озера.

Хто все-таки віддав наказ про заняття висоти Заозерної довкола якої розгорівся збройний конфлікт із застосуванням артилерії, авіації і танкових частин? Нещодавно розсекречені архівні матеріали засвідчують, що такий наказ був відданий особисто першим заступником наркома внутрішніх справ М.П. Фріновським. Без сумніву, комкор Фріновський не міг віддавати самостійних наказів без узгодження з Москвою, а точніше з Й. Сталіним.

Виконати цей наказ мав начальник Постьєтського прикордонного загону, полковник Гребеннік. 10 липня 1938 р. його заступник майор Алексєєв доповідав в округ про те, що «висота займається резервною заставою, додатково нарядом застави Подгорная, Пакшекори... Розпочаті окопні роботи, йде заготовлення кілків...» [9, с.590].

Необхідно визнати, що полковник Гребеннік опинився в досить скрутній ситуації, адже реальних засобів для організації ефективної оборони висот в районі озера Хасан 59-й прикордонний загін не мав. Штатна чисельність загону, яка становила 1225 чоловік, ледве дозволяла контролювати складну ділянку кордону протяжністю 237 кілометрів. Однак про ефективність такого контролю годі було й говорити. Адже, якщо розділити цю протяжність кордону на кількість прикордонників загону, то виходило, що кожен з них мав контролювати щодобово без права на відпочинок відрізок в 193 метри.

Окрім того прикордонники мали всього лише розхідний запас набоїв і гранат. А повна відсутність засобів польового зв'язку, інженерного спорядження, мінно-вибухових засобів взагалі унеможливили створення ефективної лінії оборони. Варто додати ще й відсутність необхідної кількості лопат для риття окопів. Тому прикордонники 59-го загону змушені були готуватися до оборони, використовуючи підручні засоби, які можна віднести до періоду середньовіччя. Так, особовий склад загону, який зайняв висоту Заозерну отримує розпорядження від полковника Гребенніка: «... доставити на вис. Заозерну нафту, бензин, паклю. Дати указівку, як їх використовувати; зробити підвісні рогатки з кілків, що котяться; зробити фугаси, підготувати «камнемети»; зібрати човни і зробити весла». [10, с.65].

Незважаючи на брак озброєння та спорядження особовий склад 59-го Постьєтського прикордонного загону трималися стійко і професійно. Тому не випадково за героїзм, мужність і відвагу, виявлені у боях біля озера Хасан під час оборони висот Безіменної і заозерної, цей прикордонний загін був нагороджений орденом Червоного Прапора та удостоєний почесного найменування «Хасанський». 190 прикордонни-

ків були удостоєні бойових орденів та медалей, а ще п'ятеро підлеглих полковника Гребенніка — командир відділення татарин Г.А. Батаршин, росіяни лейтенант В.М. Вінівітін (посмертно), лейтенант О.Ю. Махалін (посмертно), лейтенант П.Ф. Терешкін та українець молодший командир взводу І.Д. Черноп'ятко — стали першими в прикордонних військах Героями Радянського Союзу. [11, с.22]. Отримав нагороду і начальник 59-го Постьєтського прикордонного загону К.Є. Гребеннік. Однак не орден Леніна, як запевняв у своїй статті «Прикордонники — герої хасанських боїв» старший науковий співробітник Центрального прикордонного музею ФСБ Росії М. Гундирін, а зовсім іншу [12]. У послужному списку генерал-лейтенанта Гребенніка К.Є., копія якого зберігається в Центральному музеї Державної прикордонної служби України зазначено, що він згідно Указу Президії Верховної Ради СРСР від 25 жовтня 1938 р. був нагороджений орденом Червоного Прапора [13, с.10]. В особистому листку з обліку кадрів Гребенніка К.Є. указано, що нагороду він отримав «за особисті відзнаки в боях біля озера Хасан» [14, с.4]. Необхідно зауважити, що отримала нагороду і дружина полковника Гребенніка Тетяна Борисівна «нагороджена урядом за участь в Хасанських подіях». У статті полковника В.Х. Клименка «Стик поколінь на лінії кордону» ми знаходимо за що отримала нагороду Т.Б. Гребеннік: «За активну допомогу пораненим, якими опікувалися командирські дружини у клубі загону, переобладнаному у госпіталь, разом з іншими урядову нагороду отримала і Гребеннік Тетяна Борисівна. Як святу пам'ять про маму генерал-майор у відставці Володимир Гребеннік до сих пір береже її медаль «За бойові заслуги» [6, с.8].

Зі спогадів дружин прикордонників про патріотичну поведінку членів родин військовослужбовців в період бойових дій в районі оз. Хасан: «57 жінок вийшло на допомогу пораненим воїнам доблесної Червоної Армії. У серцях всіх жінок було найлагідніше материнське почуття, найлагідніше слово до хворого і тільки одна думка — надати найшвидшу допомогу товаришу, скоріше обмити, нагодувати, змінити пов'язки і оточити такою турботою, щоб він забував про біль своїх ран. Товариші Сухарева, Корнеєва, Винокурова, Гребеннік, Агєєвич, Лазутіна, Токмачова, Магалова, Дохіна, Торопова, Терешкіна, Асс і всі інші працювали прекрасно...» [9, с.679].

Перед війною, за свідченням його сина генерал-майора В.К. Гребенніка, начальник 59-го Хасанського прикордонного загону полковник В.К. Гребеннік був арештований. «Потім взяли і батька. Його приговорили до розстрілу, він сидів три місяці в камері смертників. Але врятувала перша хвиля реабілітації. Це коли Єжова розстріляли [8].

Непрямим доказом того, що К.Є. Гребеннік мав проблеми зі служби, зафіксовані в копії службової карточки прикордонника, де у графі стягнень відзначено дві догани. Одна з них датована 29 жовтнем 1940 р. Догана була накладена начальником прикордонних військ НКВС СРСР з формулюванням «За ігнорування вимог КОП-38 (Курс вогневої підготовки 1938 р.- авт.) и НСВ (несанкціонований доступ до інформації) і невиконання наказу начальника військ». Друга догана датована 1 лютим 1941 р. Догана накладена начальником військ округу з формулюванням «За незадовільне керівництво роботою 5-го відділення (розвідка-авт.)» [7]. Однак слід відзначити, що приблизно в цей час К.Є. Гребеннік був нагороджений медаллю «XX років РСЧА» і значком «Учасник хасанських боїв», а також цінним подарунком і двома подяками від імені Начальника прикордонних військ НКВС [7]. Та й партійна характеристика на члена ВКП (б) К.Є. Гребенніка датована від 23 серпня 1939 р., здавалось не віщувала неприємностей для начальника 59-го прикордонного загону. «Серед командного, начальницького складу і бійців користується хорошим авторитетом, партійних стягнень не має» [15, с.1].

На посаді начальника 59-го Хасанського ордену Червоного Прапора прикордонного загону полковник К.Є. Гребеннік залишався до 6 листопада 1942 р.

Список використаних джерел

1. Анкета К.Є. Гребенніка // Центральний музей Державної прикордонної служби — С.2,1.
2. Чабаненко В.Є. Прикордонна слава України. — Кіровоград, 2001
3. Автобіографія на К.Є. Гребеннік // Центральний музей Державної прикордонної служби. — С. 1,2.
4. Автобіографічна стаття К.Є. Гребенніка (без назви) // Центральний музей Державної прикордонної служби. — С.1,2.
5. Виписка із агестації К.Є. Гребенніка// Центральний музей Державної прикордонної служби.
6. Клименко В.Х. Стик поколінь на лінії кордону // Прикордонник України - 23 травня 2014 р., - №19. — С. 8.
7. Службова картка К.Є. Гребенніка // Центральний музей Державної прикордонної служби. — С.1,2.
8. Шуневич В. «Мій батько Герой Радянського Союзу Кузьма Гребеннік в 1938-му воював разом з Маршалом Блюхером на озері Хасан, а після війни виступав в Токіо свідком на суді над головними військовими злочинцями і став прототипом одного з персонажів фільму» // Факти - 28 травня 2008.
9. Пограничные войска СССР. 1929-1938: Сборник документов и материалов. / Составители: П.А.Иванчишин, А.И.Чугунов - Москва: Издательство «Наука», 1972 — 776 с.

10. Гребеннік К.Є. Хасанський щоденник. (рукопис) // Центральний музей Державної прикордонної служби — С — 65.
11. Мурасов С.П., Хорунжий Є.І. Велике життя. (Рукопис) // Центральний музей Державної прикордонної служби — С — 22.
12. Гундырин М. А. Пограничники — герои хасанских боев (к событиям на озере Хасан) // Сайт «Військова література». Електронний ресурс. Доступний з : http://militera.lib.ru/docs/da/sb_na_granitse_tuchi_hodyat_hmuro/06.html
13. Послужний список К.Є. Гребенніка. // Центральний музей Державної прикордонної служби — С.10.
14. Особистий листок обліку кадрів К.Є. Гребеннік. // Центральний музей Державної прикордонної служби — С. 4.
15. Партийна характеристика на К.Є. Гребенніка. // Центральний музей Державної прикордонної служби — С.1.

References

1. Anketa K.E. Hrebennika // Tsentral'nyy muzey Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby — S.2,1.
2. Chabanenko V.Ye. Prykordonna slava Ukrayiny. — Kirovohrad, 2001.
3. Avtobiohrafiya na K.Ye. Hrebennik // Tsentral'nyy muzey Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby. — S. 1,2.
4. Avtobiohrafichna stattiya K.Ye. Hrebennika (bez nazvy) // Tsentral'nyy muzey Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby. — S.1,2.
5. Vypyska iz atestatsiyi K.Ye. Hrebennika// Tsentral'nyy muzey Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby.
6. Klymenko V.Kh. Styk pokolin' na liniyi kordonu // Prykordonnyk Ukrayiny - 23 travnya 2014 r., - № 19. — S. 8.
7. Sluzhbova kartka K.Ye. Hrebennika // Tsentral'nyy muzey Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby. — S.1,2.
8. Shunevych V. «Miy bat'ko Heroy Radyans'koho Soyuzu Kuz'ma Hrebennik v 1938-mu voyuvav razom z Marshalom Blyukherom na ozeri Khasan, a pislya viyny vystupav v Tokio svidkom na sudi nad holovnyymi viys'kovymi zlochynsamy i stav prototypom odnogo z personazhiv fil'mu» // Fakty - 28 travnya 2008.
9. Pohranychnyye voyska SSSR. 1929-1938: Sbornyk dokumentov y materialov. / Sostavytely: P.A.Yvanchyshyn, A.Y.Chuhunov - Moskva: Yzdatel'stvo «Nauka», 1972 — 776 s.
10. Hrebennik K.Ye. Khasans'kyy shchodennyk. (rukopys) // Tsentral'nyy muzey Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby — S — 65.
11. Murasov S.P., Khorunzhyy Ye.I. Velyke zhyttya. (Rukopys) // Tsentral'nyy muzey Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby — S — 22.
12. Хундыгын М. А. Pohranychnyky — heroy khasanskykh boev (k sobytyyam na ozero Khasan) // Sayt «Viys'kova literatura». Elektronnyy resurs. Dostupnyy z : http://militera.lib.ru/docs/da/sb_na_granitse_tuchi_hodyat_hmuro/06.html
13. Posluzhnyy spysok K.Ye. Hrebennika. // Tsentral'nyy muzey Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby — S.10.

14. Osobystyy lystok obliku kadriv K.Ye. Hrebennik. // Tsentral'nyy muzey Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby — S. 4.
15. Partiyna kharakterystyka na K.Ye. Hrebennika. // Tsentral'nyy muzey Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby — S.1.

Л.В. Красина-Филь

Формирование личности и становление

К.Е. Гребенника как военачальника

На основании документов, которые хранятся в фондах Центрального музея Госпогранслужбы Украины воспроизведены и дополнены ранее малоизвестные факты из жизни начальника оперативной группы Пограничных войск КГБ при Совете Министров УССР Героя Советского Союза генерал-лейтенанта К.Е. Гребенника.

Ключевые слова: К.Е. Гребенник, ОГПУ, НКВД, РККА, пограничный отряд, пограничная застава.

L. Krasin-Fyl

Identity formation and incipience of

K. Y. Hrebennyk as a commander

Previously little-known facts from the life of the Border Troops' KGB Chief under the Council of Ministers of USSR, the Hero of the Soviet Union Lieutenant General K. Hrebennyk were reproduced and expanded on the basis of documents that are stored in the Central Museum of the State Border Service of Ukraine collections.

Keywords: K.Y. Hrebennyk, OGPU (Joint State Political Directorate (also translated as the All-Union State Political Administration)), NKVD People's Commissariat for Internal Affairs), the Red Army, border detachment, frontier.